

สู่ความวางใจ

ธุรกิจไทยเคารพสิทธิมนุษยชน

ปัจจุบัน สิทธิมนุษยชนกลายเป็นเรื่องสำคัญต่อการดำเนินกิจกรรม
โครงการต่าง ๆ ของภาคธุรกิจ ทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ
ให้เป็นที่ยอมรับและนำไปสู่การพัฒนาอย่างสมดุลและยั่งยืน รัฐจึงมี
หน้าที่ในการคุ้มครองให้ภาคธุรกิจมีความรับผิดชอบต่อที่จะเคารพสิทธิ
ของบุคคลและชุมชน หากรัฐละเลยให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชน
จากภาคธุรกิจ นอกจากจะเป็นการไม่ปฏิบัติตามพันธกรณีด้าน
สิทธิมนุษยชนที่รัฐพึงมีแล้ว ยังจะกระทบต่อผลประโยชน์ด้านการค้า
การลงทุน ตลอดจนภาพลักษณ์ของประเทศได้

นอกจากการมีกฎหมายเพื่อประกันให้เกิดการเคารพสิทธิมนุษยชนแล้ว
ภาครัฐควรต้องสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักเรื่อง
การเคารพสิทธิมนุษยชนให้แก่ภาคธุรกิจ โดยการสนับสนุนข้อมูล
ความรู้ ประสบการณ์และแนวปฏิบัติ ตลอดจนการสนับสนุนให้
กลุ่มธุรกิจสร้างเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เกี่ยวกับ
แนวทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม

ร่วมสร้าง TRUST

Transparency ความโปร่งใส
Responsibility ความรับผิดชอบ
Universality ความเป็นสากล
Sustainability ความยั่งยืน
Thailand ในสังคมไทย

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐
อาคารรัฐประศาสนภักดี (อาคารบี) ชั้น 6-7
120 หมู่ที่ 3 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่
กรุงเทพฯ 10210

สายด่วนร้องเรียน: 1377

02 141 3800, 02 141 3900

ร้องเรียน: help@nhrc.or.th

www.nhrc.or.th/businessandhumanrights

02 141 1931, 02 141 3881

TRUST

สู่ความวางใจ ธุรกิจไทยเคารพสิทธิมนุษยชน

หน้าที่ของภาครัฐ

ในเรื่องธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ตามหลักการ UNGP

รู้จัก เข้าใจ ใช้ประโยชน์

หลักการชี้แนะเรื่องสิทธิมนุษยชนสำหรับธุรกิจ
UN Guiding Principles on Business and Human Rights: UNGP

ที่มาและความสำคัญของหลักการ UNGP

ในปี ค.ศ. 2011 องค์การสหประชาชาติ ได้รับรอง “หลักการชี้แนะเรื่อง
สิทธิมนุษยชนสำหรับธุรกิจ” (UN Guiding Principles on Business
and Human Rights) หรือ “หลักการ UNGP” ที่มีเนื้อหาครอบคลุมถึงหน้าที่
ของภาครัฐและความรับผิดชอบของภาคธุรกิจในการเคารพสิทธิมนุษยชน

หลักการ UNGP ตั้งอยู่บนเสาหลัก 3 ประการ คือ

การคุ้มครอง สิทธิมนุษยชน (Protect)

หมายถึง
หน้าที่ของรัฐที่
จะคุ้มครองมิให้
เกิดการละเมิด
สิทธิมนุษยชน
ของภาคธุรกิจ
รวมถึงรัฐวิสาหกิจ
ที่เกี่ยวข้องกับ
การดำเนินธุรกิจ

การเคารพ สิทธิมนุษยชน (Respect)

หมายถึง
ความรับผิดชอบต่อ
ธุรกิจที่จะ
เคารพสิทธิมนุษยชน
โดยหลีกเลี่ยง
การกระทำที่ละเมิด
หรือมีส่วนร่วม
ในการสร้างผลกระทบ
ต่อสิทธิมนุษยชน

การเยียวยา (Remedy)

หมายถึง
การที่ผู้ได้รับผลกระทบ
จากการดำเนินธุรกิจ
สามารถเข้าถึง
การแก้ไข เยียวยา ฟื้นฟู
ที่มีประสิทธิภาพ ทั้งกลไก
ตามกระบวนการ
ยุติธรรมและอื่น ๆ

หน้าที่ของ รัฐในการ คุ้มครอง สิทธิมนุษยชน

รัฐมีหน้าที่ในการคุ้มครอง ไม่ให้มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนจากภาครัฐกิจ ได้แก่ รัฐจะต้องป้องกัน สืบสวน ลงโทษ และแก้ไขเยียวยาปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นภายในเขตอำนาจของรัฐ

นอกจากนี้ หลักการ UNGP ยังคาดหวังให้ภาครัฐต้องแสดงท่าทีที่ชัดเจนว่า บริษัทธุรกิจที่ดำเนินการภายในประเทศหรือเขตอำนาจรัฐ ควรต้องเคารพสิทธิมนุษยชนในทุกที่ที่ดำเนินการ ไม่ว่าจะเป็นในหรือนอกประเทศ และไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์เช่นใดก็ตาม

พันธกรณีของรัฐในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

โดยที่ประเทศไทยเป็นภาคีสันติสัญญาหลักด้านสิทธิมนุษยชน 7 ฉบับ รัฐจึงมีหน้าที่ประกันว่าสิทธิต่าง ๆ ต่อไปนี้จะได้รับการคุ้มครอง ไม่มีการละเมิดภายในประเทศหรือในเขตอำนาจรัฐ ได้แก่ สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม สิทธิเด็ก สิทธิของคนพิการ การไม่เลือกปฏิบัติต่อสตรี การไม่เลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเชื้อชาติ การต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี ตลอดจนสิทธิขั้นพื้นฐานของแรงงานตามอนุสัญญาขององค์การแรงงานระหว่างประเทศที่ไทยเป็นภาคี

หลักการ UNGP กำหนดให้ภาครัฐต้องดำเนินการอะไร

ธุรกิจส่งผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนอย่างไร

ทุกขั้นตอนของการดำเนินธุรกิจสามารถส่งผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนได้ ทั้งภายในและภายนอกองค์กร ที่ผ่านมา พบว่าธุรกิจได้ก่อให้เกิดผลกระทบด้านต่าง ๆ เช่น การใช้แรงงานบังคับ การใช้แรงงานเด็ก การทำงานในสภาพแวดล้อมที่ไม่ปลอดภัย การขาดสิทธิในการรวมตัวและเจรจาต่อรอง การเลือกปฏิบัติ การก่อกวนภาวะที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ การทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม การค้ามนุษย์และการเอาเปรียบแรงงานข้ามชาติ การไม่อำนวยความสะดวกหรือจ้างงานคนพิการ

หน้าที่ทั่วไปเกี่ยวกับนโยบายและกฎหมาย

รัฐควรตรวจสอบว่า นโยบายและกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับภาครัฐกิจ ครอบคลุมในเรื่องต่อไปนี้

- 1 มีกฎหมายและการบังคับใช้ให้ภาครัฐกิจเคารพสิทธิมนุษยชน และมีการประเมินความเหมาะสมและปัญหาในการปฏิบัติเป็นระยะ
- 2 กฎหมายและนโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจ ไม่เป็นอุปสรรค และเอื้อให้ภาครัฐกิจสามารถเคารพสิทธิมนุษยชนได้
- 3 มีแนวปฏิบัติในการประกอบธุรกิจที่เหมาะสมแก่ภาครัฐกิจ ที่จะต้องดำเนินการให้เกิดการเคารพสิทธิมนุษยชน
- 4 สนับสนุนหรือกำหนดให้ภาครัฐกิจต้องแจ้งถึงแนวทางการแก้ไขเมื่อเกิดผลกระทบ

ข้อพึงระวังเมื่อรัฐเข้าไปมีบทบาทที่เกี่ยวกับธุรกิจ

โดยที่รัฐมีหน้าที่ในการคุ้มครอง กำกับดูแลให้ธุรกิจมีความรับผิดชอบในการเคารพสิทธิมนุษยชน แต่เมื่อรัฐเป็นเจ้าของกิจการธุรกิจ ได้แก่ รัฐวิสาหกิจ หรือเข้าไปมีสัญญาผูกพันด้านธุรกิจแล้ว รัฐจำเป็นต้องมีความรับผิดชอบมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการให้มีการตรวจสอบผลกระทบสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้าน (Human Rights Due Diligence: HRDD)

เฝ้าระวังการประกอบธุรกิจในพื้นที่ที่มีความขัดแย้งอย่างใกล้ชิด

ในพื้นที่ที่มีความขัดแย้ง ธุรกิจมีความเสี่ยงสูงที่จะก่อให้เกิดผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชน รัฐจึงจำเป็นต้องมีแนวปฏิบัติ ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนธุรกิจให้ดำเนินการอย่างรับผิดชอบ หากเป็นไปได้ตั้งแต่เริ่มดำเนินการ เช่น การช่วยประเมินสถานการณ์ความเสี่ยงและแนะนำแนวทางที่จะหลีกเลี่ยงปัญหา รัฐต้องมั่นใจว่ากลไกในการบังคับใช้กฎหมายมีความเข้มแข็งที่จะป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชน ตลอดจนปฏิเสธที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องหรือสนับสนุนธุรกิจที่ทำการละเมิด หรือไม่ให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา

นโยบายของรัฐต้องมีความสอดคล้องกัน

รัฐต้องตรวจสอบ ทบทวน ประสานงาน หรือทำการใด ๆ ให้มั่นใจว่านโยบายต่าง ๆ ของแต่ละหน่วยงาน มีความสอดคล้องกัน รวมถึงนโยบายที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือระหว่างประเทศ ทั้งนี้ การลงนามในความตกลงความร่วมมือระหว่างประเทศ และการเข้าเป็นภาคีสันติสัญญาต่าง ๆ จะต้องสอดคล้องกับพันธกรณีด้านสิทธิมนุษยชน

หน้าที่ในการ จัดให้มี กระบวนการ เยียวยา

หลักการ UNGP ให้ความสำคัญกับกระบวนการเยียวยาแก่ผู้ได้รับผลกระทบ โดยถือเป็นองค์ประกอบหลักหรือเสาหลัก 1 ใน 3 ที่ต้องมี แม้ว่าธุรกิจจะมีการป้องกันความเสี่ยงแล้วก็ตาม กลไกการเยียวยาควรประกอบด้วย **คุณสมบัติสำคัญ 6 ประการ** ได้แก่ มีความชอบธรรม เข้าถึงได้ คาดได้ล่วงหน้า มีความเป็นธรรม โปร่งใส และสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน **รัฐ**มีหน้าที่ที่จะประกันว่า ผู้ได้รับผลกระทบสามารถเข้าถึงกลไกเยียวยาได้ ทั้งกลไกในกระบวนการยุติธรรมหรือกลไกอื่น ๆ เช่น การไกล่เกลี่ย การเจรจาต่อรอง นอกเหนือจากกลไกตามกระบวนการยุติธรรม สำหรับ**ภาครัฐกิจ** ต้องให้ความร่วมมือหรือในกรณีหากจัดให้มีกลไกเยียวยาอื่น ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของผู้ที่ได้รับผลกระทบมากกว่าที่จะเป็นการกำหนดจากธุรกิจเพียงฝ่ายเดียว

ข้อท้าทายบทบาทหน้าที่ของรัฐ

- การผสมผสานหลักสิทธิมนุษยชนเข้ากับกฎหมายและนโยบายด้านเศรษฐกิจ
- การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในธุรกิจที่เป็นรายได้หลักของประเทศ
- โครงการขนาดใหญ่ของรัฐซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ แต่ก็ต้องเคารพสิทธิมนุษยชน โดยไม่มีการยกเว้นหรือย่อหย่อน
- การยืนยันไม่ยอมให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนข้ามพรมแดน แลกกับผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจของประเทศ
- ธุรกิจของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจกับการเป็นผู้ริเริ่มและเป็นแบบอย่าง